

Mesnevi

Mesnevi Nedir Ne demektir Hakkında Kısaca Bilgi

Mesnevide tüm beyitlerin mısraları kendi içerisinde uyaklı, aruz ölçüsünün kısa vezinleriyle kaleme alınan, divan edebiyatının en geniş ve uzun nazım şekline **mesnevi** adı verilmektedir. Mesnevi nazım biçimi Fars edebiyatının yani günümüzdeki İranlıların nazım şeklidir. Fakat Türk edebiyatında kaleme alınmış mesneviler Fars edebiyatında yazılmış olanlar kadar güzeldir.

Divan edebiyatında mana ve düşünce bir beyitte bitirildiği için sanatçı, her beyte iki kafiyeli sözcük bulmak mecburiyetinde olduğu için, bu nazım şekli en kolay nazım şekli kabul edilir. Bu sebeple mesnevi kısa ve yüzeysel konularda çok fazla kullanılmamış, özellikle derinliği bulunan tema ve konularda kaleme alınmıştır.

Mesnevinin Özellikleri Nelerdir Maddeler Halinde?

1. Mesnevide **nazım birimi** beyittir, her beyti kendi arasında kafiyelidir. Yani beyitler aa, bb, cc, dd... şeklinde kafiyelenir.
2. Bu şiirlerde konu ve beyit sayısı bakımından sınır olmadığı için divan şairleri bu tür ile uzun şiirler yazmışlardır. Örneğin Mevlana'nın Mesnevi'si 25.700 beyittir.
3. Edebiyatımıza İran edebiyatından geçmiştir.
4. Mesnevide beyitler, kendi içinde anlam birliğine sahiptir, beyitler arasında konu birliği gözetilir.
5. Her beytin ayrı ayrı kafiyelenişi yazma kolaylığı sağlar.
6. Uzun mesnevilerde monotonluğu ortadan kaldırmak için hikaye kahramanının ağzından söylenen gazellere de yer verilmiştir.
7. Bazı şairler beş veya beşten fazla mesnevi yazmışlardır. Bunlar da ayrı isimlerle anılır. Beş mesnevinin bir araya gelmesiyle oluşturulmuş esere **hamse** denir. Ali Şir Nevâî, Taşlıcalı Yahya, Hamdullah Hamdi, Nergisî hamse şairlerinden bazılarıdır.
8. Aruzun kısa kalıpları ile yazılır.
9. Edebiyatımızda ünlü mesnevi şairlerinin isimleri şunlardır: **Fuzuli**, Şeyhî, Nâbî, Şeyh Galip.

Mesnevinin Bölümleri Nelerdir?

1. Dibace: Mesnevinin ön sözüdür. Manzum veya mensur olabilir.
2. Tevhid: Allah'ın birliği ve bütünlüğü anlatılır.
3. Münacaat: Allah'a yalvarış ve yakarışlarda bulunulur.
4. Naat: Hz. Muhammed (S.AV.) övülür.
5. Miraciye: Miraç olayı anlatılır.

6. Medh-i çihar-yâr-i güzîn: Genellikle dört halife övülür. Dört halife dışında devrin büyükleri de övülebilir.
7. Medhiye: Mesnevinin sunulacağı kişiye övgüler bulunur.
8. Sebeb-i telif: Mesnevinin yazılış nedeni belirtilir.
9. Ağâz-ı dâstan: Mesnevinin asıl konusunun bulunduğu bölümdür.
10. Hatime: Mesnevinin bittiğini belirten bölümdür.

Türk Edebiyatında Mesnevi

Türk edebiyatında ilk mesnevi, XI. yüzyılda Yusuf Has Hacib'in yazdığı Kutadgu Bilig "Kutlu Olma Bilgisi" adlı eseridir. XIII. yüzyılda **Mevlana Celaleddin Rumi**'nin, yazıldığı nazım şekliyle anılan büyük eseri, Mesnevî-i Mânevi'si Farsça olduğu hâlde, Türk şairleri üzerinde yüzyıllar boyunca bıraktığı geniş etkisi bakımından sözü edilmeye değer çok önemli bir eserdir. Bu yüzyıl sonunda Şeyyad Hamza'nın Yûsuf u Züleyhâ mesnevisi edebiyatımızın ilk aşk mesnevisidir.

XIV. yüzyılda Kutb'un, Nizamî hamsesinden yararlanarak ve kendisinden çok şeyler katarak yazdığı, Husrev i Şîrîn mesnevisi de daha sonra birçok kez yazılacak olan Hüsrev ü Şirin hikâyelerinin ilkidir. Büyük mutasavvıf şair Yunus Emre'nin Risâletü'n-Nushiyye adlı eseri ahlaki ve öğretici, küçük bir mesnevidir.

XV. yüzyıldan başlayarak mesnevi, Türk edebiyatında hızlı bir gelişme göstermiştir. Süleyman Çelebi'nin Vesiletü'n-Necâf ı, ayrıca yüzyılın büyük şairlerinden Germiyanlı Şeyhî'nin Genceli Nizâmî'den etkilenerek yazdığı Hüsrev ü Şîrîn mesnevisi dönemin tanınmış mesnevileridir.

XVI. yüzyıl, Türk edebiyatında en büyük mesnevi şairlerini yetiştirmiştir. XVI. yüzyılın bütün öteki nazım şekillerinde olduğu gibi mesnevide de üstadı Fuzûlf dir. Beng ü Bâde ve Leylâ vü Mecnûn adlı mesnevileriyle de mesnevi edebiyatımıza birer şaheser kazandırmıştır.

XVII. yüzyılın başlıca mesnevi şairleri Ganîzâde Nâdirî, NeVîzâde Atâ'î ve Nâbî'dir. Mesnevide bu yüzyılın en büyük şairi olarak Nâbî'yi saymak gerekir. Nâbî; Hayriyye, Hayrâbâd ve Sûrnâme adlı mesnevileriyle haklı bir ün kazanmıştır.

XVIII. yüzyılda mesnevi şairi olarak Şeyh Galip, Sümbülzade Vehbi ve Enderunlu Fâzıl belli başlı isimlerdir. Bu yüzyılda artık kullanılagelen eski ortak mesnevi konuları bırakılmış, yeni ve daha değişik konular ele alınmıştır.

Asfiâb-ı Kehf Kıssası (Yedi Uyuyanlar)

Asfiâb-ı Kehf mesnevisi, kaynağını Kur'an'dan almıştır ve mesnevi tarzında yazılmış bir eserdir. Kur'an'da kıssalar, Rabbimiz tarafından her konuda öğüt, ibret, irşat, hidayet, uyarma ve müjdeleme içindir. Kehf suresi de, bize meseller ve kıssalarla ebedî hakikatin nasıl anlatılacağını öğreten bir üslup zirvesidir. Ashâb-ı Kehf, "Yedi Uyuyanlar" veya "Yedi Uyurlar" olarak da anılabilen, dünya üzerinde pek çok farklı kültüre ait izleri bulunan ve özünde inançları uğruna yaşadığı yerden ve toplumdan vazgeçen kişilerin hikâyesine dayandırılan bir öyküdür. Ashâb-ı Kehf hikâyesi bir grup gencin inançlarının peşinden giderek bir mağaraya sığınmasını ve orada çok uzun yıllar yaşayarak ilahi güç tarafından korunmasını anlatmaktadır.

Allah onları düşmanlarından korumak ve öldükten sonra dirilmeye ibret ve işaret kılmak için üç yüz

dokuz yıl mağarada uyutur. Uyandıkları zaman birkaç saat uyuduklarını düşünürler. İçlerinden birisi, bir şeyler almak için kasabaya inince birkaç asır önceki gümüş para, olayın anlaşılmasına yol açar. Böylece topluma, öldükten sonra dirilmenin uygulaması gösterilmiş olur.

Okuduğunuz metinde de görüldüğü gibi mesnevi, beyitlerden oluşmaktadır. Metnin her beyti kendi arasında kafiyeli olup kafiye düzeni aa-bb-cc-dd... şeklindedir. Bu özellik, şaire kafiye bulmada kolaylık sağlamaktadır. Mesnevilerde aşk, kahramanlık, din, tasavvuf gibi konular işlenmektedir. Okuduğunuz metinde de din konusu işlenmiştir.